

Uddrag af Ramses

af Jørgen Michaelsen

I

Der kan være mange årsager til, at vi finder dyr charmerende. Nogle vil hævde, at vi bare spejler os selv i dem, men det ændrer ikke ved selve oplevelsen.

Biologien er videnskaben om det organiske liv. Mens moderne fysik har opdaget, at den fysiske virkelighed består af flere forskellige niveauer, der hver især må beskrives på forskellig måde, søger moderne biologi efter én eneste forklaring på livet. Moderne biologi opløser alting i molekyler, der kan beskrives kemisk. Dette kaldes 'reduktionisme', af det latinske *reducere* — der betyder 'at føre tilbage'. Det er især denne reduktionistiske indstilling, som gør moderne biologi tiltrækkende ud fra et kunstnerisk perspektiv.

II

Videnskabens kønsorgan

Videnskabens kønsorgan
Er mægtig, mægtig stort.
Ligegyldig hvad du siger,
Er det større, end du tror.

Hele tiden skal det evaluere
Sig selv; uafladelig
Skal der ikke herske tvivl.
Selvkritikken hersker overalt i organet.

Enhver indsigelse er berettiget.
Nu kan det for alvor rejse sig
Uden unødvendig deltagelse, nærmere
Ud fra en nøgtern fornemmelse.

Her bliver al apati risikabel
Og fantasiløshed et muligt gode.
Vær blot hurtig, hurtig,
Hvis du vil tælles med.

Der sidder jo nogen

I videnskabens kønsorgan;
Men ofte har de måttet tåle
Foragt og ydmygelse i flæng.

Oppe i videnskabens kønsorgan
Sidder der nogen dag og nat.
"Måske sidder de fast," siger du,
Men du tager mere fejl, end du selv aner.

"Måske holder de fest," siger du.
Men lad mig fortælle dig noget:
I videnskabens kønsorgan er der hverken fest
Eller det modsatte.

III

Man begyndte at undersøge farao Ramses den Andens mumie. Ramses døde af tuberkulose. Nej, det er forkert. Ramses døde af talrige skud fra et maskingevær. Nej, det er ikke rigtigt. Ramses døde af stress som følge af et børskrak. Nej, det passer heller ikke. Der er talrige hypoteser om Ramses den Andens død. Vi kan uden mindste vanskelighed forkaste de fleste af dem. Oldtidens Egypten minder ikke på nogen indlysende måde om den verden, vi kender i dag. Mange mennesker dør af helt naturlige årsager; men man kan også dø af tuberkulose, skud fra et maskingevær eller stress.

Uanset hvad Ramses den Anden døde af, husker eftertiden ham først og fremmest som den storslåede farao. Man undersøgte dødsårsagen uden at komme til noget sikkert resultat. Det må man nu erkende. Men sikkert og vist er det, at Ramses selv ønsker at forny sine slaver for bedre at kunne nyde godt af deres arbejdsevne.

Jo mere selverkendelsen vokser hos den menneskelige organisme gennem den evolutionære proces, desto mere omfattende og dermed fascinerende bliver organismens grundlæggende motivforvirring. Den menneskelige moralitet skyldes primært menneskets gode hukommelse, der tillader den enkelte organisme at huske de ubetingede fordele ved både ensomheden og fællesskabet. I fremtiden vil vi med genetiske midler være i stand til at gøre folk klogere. Denne indsats vil akkurat kunne kompensere for, at vi med ikke-genetiske midler gør folk dummere.

IV

Som andre sociale dyr inddeler mennesket sine artsfæller i venner og fjender. Men den engelske filosof Thomas Hobbes antager i stedet, at alle mennesker i naturtilstanden er hinandens fjender. Selv om der kan være en vis konsekvens i synspunktet, er det alligevel en misvisende forenkling. I stedet kan man forsøge sig med følgende beskrivelse. Af frihed, lighed og broderskab er frihed og lighed i konflikt med hinanden. Gradvis som historien udvikler sig, opnår borgerne en følelse

af større tryghed. De føler sig mere frie. De begynder nu at tage afstand fra de begrænsninger, som staten pålægger dem i lighedens navn.

Simple og ekstreme synspunkter er som regel inspirerende og fristende. Blandt statens teknikere findes også folk, der forholder sig til det sociale legemes åndelige niveau. Hvor åndelig bør ånden være? Og hvilken slags åndelighed er den bedste?

V

Nutidens religiøse terrorisme markerer ikke så meget en modsætning mellem forskellige kulturer. Den peger derimod på en indre konflikt i de enkelte religioner. Man strides om, hvor bogstaveligt man skal opfatte den hellige tekst.

Jeg besluttede mig for at teste vanens magt. Jeg bygger en by. Så snart jeg antager, at dens mure er høje og tykke nok, giver jeg byen et navn og befolker den med et passende antal intelligente psykopater. Dernæst trækker jeg mig tilbage i et vist stykke tid, hvorefter jeg tilføjer et tilsvarende antal individer med et sentimentalt sindelag. Så trækker jeg mig tilbage igen. Jeg vil gerne forsvare, hvad jeg har gjort; men det virker, som om der i mellemtiden er opstået et propagandaproblem.

Sproget er den menneskelige bevidstheds kannibalisme. Med de rette forudsætninger kan man udtrykke sig tydeligere ved at blive mere abstrakt. Dette har blandt andet at gøre med, at enhver problemtradition har sin egen homøostatiske struktur. Den moderne biologi ønsker at opløse livet i ting, der er livløse. Men biologiens genetiske reduktionisme er en ejendommelig halvhjertet atomisme, der vælger at standse ved 'gener' i stedet for konsekvent at bevæge sig videre til for eksempel 'kvarker'. Det er en moderne myte, at videnskabelighed er lig med atomisme. Det er ikke indlysende, at delene skulle være mere virkelige end helheden.

Moderne fysik opererer med forskellige virkelighedsniveauer, mens moderne biologi domineres af molekylær reduktionisme. Al videnskab vil gerne være som fysikken, og fysikken vil gerne være som matematikken.

VI

I 1700-tallets oplysningstid opstår den moderne individualisme. Meningen med samfundet er nu, at individerne skal konkurrere med hinanden, så man herved kan opnå den højeste kvalitet og kvantitet.

I 1800-tallet påpeger den britiske naturforsker Charles Darwin, at livet på jorden har udviklet sig gennem konkurrence på liv og død. Darwin kalder det 'naturlig udvælgelse'.

Den naturlige udvælgelses råmateriale er det lige så naturlige samarbejde. Konkurrencen kan ikke komme i gang, før et omfattende samarbejde har opbygget konkurrenterne.

Manglen på politisk-ideologisk troværdighed kan medføre, at staten ikke uden videre bør påregne fremover at være i stand til at fastholde borgernes virkelige interesse for samfundet. Det giver sig selv, at yderligere atomisering kan frygtes. I

1976 fremsatte den britiske evolutionsteoretiker Richard Dawkins sin idé om 'det selviske gen'.

VII

Richard Dawkins hævder, at meningen med DNA udelukkende er produktionen af mere DNA. Det selviske gen sætter sig igennem for enhver pris. Den individuelle organisme er blot en overlevelsesmaskine eller et transportmiddel for det selviske gen. Ideen har efterhånden opnået nærmest mytisk status. Her dramatiseres Darwins princip om naturlig udvælgelse helt ned på mikroplanet.

Før vi giver efter for den genetiske reduktionismes fristelse, bør vi huske på, at intet filter kan være den eneste årsag til, hvad der flyder gennem det.

Man diskuterer, i hvilket omfang terrorismen er i stand til at forandre vort sociale system. Sagen er snarere, at terrorismen fremhæver borgernes status som gidsler i dette system.

I den vestlige verdens postkulturelle fantasi bliver det moderne Kina målet for en nostalgisk længsel efter produktionens og forbrugets ubesmittede udfoldelse.

VIII

Den overlevende

Fra de kunstneriske læreanstalters side sigtes der mod at sætte kunstneren i stand til at trække energi ud af de kulturelle miljøer, det vil sige semiosfæren. Kunstneren kan overleve ved på kritisk måde at stille sig til rådighed som overlevelsesmaskine for det, der fortsat betyder noget. For nogle vil det måske virke som en paradoks, at kunstneren hermed overlever ved at være vært for noget andets overlevelse.

IX

Hvorfor er her så grimt, og hvem har ansvaret for det?

Pkt. 1) Vi bør forholde os til hinanden som æstetisk ligeværdige. Ingen er i sig selv grimmere eller kan på velbegrundet måde hævdes at være i besiddelse af grimmere objekter end andre.

Pkt. 2) Samfundet bør som rationel demokratisk orden udstyre sine borgere (det vil sige os alle) med æstetiske rettigheder.

Pkt. 3) Hvis den enkelte borger ikke vil acceptere den tildelte funktion som eksperimenterende og kreativt subjekt, er hun eller han forpligtet til at gennemføre sin afvisning med en stil, der kan anerkendes æstetisk af samfundet.

Pkt. 4) Det bør dog ikke betragtes som entydigt givet, at den enkelte samfundsborger til enhver tid er i stand til at udvise æstetisk handlekraft.

X

At Ramses den Anden blev stedt til hvile, er en historisk kendsgerning. At han fortsat findes, vil kun de færreste benægte. Hvordan ville han mon selv beskrive sin Store Transformation?

Her forbereder tiden sig på
At gå i stå
I den uskyldens døde geometri, man finder
Hos børn eller infantile personer.

Jeg husker, at vi begravede mig,
Mens luksuriøse tentakler trækker verden gennem
Endeløse tarme, hvor man slet ikke venter
At støde på skønhed.

Det er en plump kontrast. Man er slået
Af komikken. Men afventede jeg blot
Den næste asteroide,
Da var jeg omsider faldet fra.

Fyld luften, den er stor. Jeg ligger
Her længe. Af uærlig beundring
Æder man kun forgæves
Sig selv historisk.

Så snart som muligt, så lodden
Som jorden, vil jeg opfange
Et spinkelt og spidst krystal
Og sætte det til livs på stedet.